

NGƯỜI ĐI BỐN CHÂN

Một chiều chủ nhật đầu tháng 9-1903. Holmes gọi cho tôi một bức điện ngắn ngủi: "Tối nay, đầu không rảnh cũng phải đến".

Sự hiện diện của tôi đã trở thành một trong các thói quen của Holmes, giống như cây vĩ cầm, thuốc lá nặng, cái tẩu cũ kỹ, các sách tham khảo...

Khi tới đường Baker, tôi thấy anh ngồi co ro trong ghế bành: hai đầu gối co lại, miệng ngậm cái tẩu, trán đầy rẫy vết nhăn. Chắc hẳn anh đang rối trí về một bài toán học búa. Anh lấy tay đẩy ghế bành cho tôi.

- Anh Watson. Tôi đang nghĩ tới việc viết một chuyên khảo về công dụng của nó trong nghề thám tử.

- Đề tài này đã được nghiên cứu nhiều rồi.

- Có lẽ anh còn nhớ trong một vụ án mà muốn làm tăng tính giật gân, anh đã đặt tên là "cây sồi đỏ". Trong vụ ấy, ta chỉ cần quan sát kỹ tính khí của một đứa bé, mà suy đoán ra các thói quen gây tội ác của một người cha.

- Vâng, tôi còn nhớ khá rõ.

- Cái lý luận của tôi về chó cũng tương tự. Con chó là phản ánh của đời sống gia đình. Có bao giờ anh gặp một con chó đủ đốn trong một gia đình sâu thẳm; hoặc một con chó u sầu trong một gia đình hạnh phúc không?

Người cầu nhàu có chó cầu nhàu; người nguy hiểm có chó nguy hiểm. Còn một con chó ngông thì có thể phản ánh một gia đình kỳ khôi.

- Hơi võ đoán đó! - Tôi lắc đầu nói nhỏ.

Holmes nhét thuốc vào cái tẩu, không thèm để ý tới lời bình phẩm của tôi.

- Sự áp dụng những điều tôi vừa nói vào thực tế sẽ ăn khớp với cái vụ mà tôi đang điều tra. Tôi đang tìm một câu giải đáp... "Tại sao Roy, con chó loại sói trung thành của giáo sư Prêt lại cắn ông ấy?".

Tôi thả mình xuống ghế trở lại, thất vọng. Có phải vì cần trả lời một câu hỏi thô thiển này mà tôi bị kéo đến đây? Holmes liếc tôi.

- Anh bao giờ cũng vẫn thế - Holmes nói to - Đến bao giờ anh hiểu được rằng một hậu quả nghiêm trọng nhất lại có thể bắt nguồn từ những chuyện lặt vặt. Không lạ sao, khi ta thoát nghe một giáo sư cao niên, có danh vọng, có một con chó loại sói làm bạn thân nhất, rồi ông ta lại bị chính con chó ấy tấn công hai lần? Nào, Watson anh nghĩ sao?

- Có này diên!

- Giả sử là thế, nhưng phải coi lại, vì nó không tấn công ai khác cả, nó chỉ tấn công ông chủ của nó vào những dịp rất đặc biệt. Lạ lắm! Watson ạ!... Nhưng chàng rể Ben-nét của ông ta lại đến trước hẹn. Tiếng chuông của anh ta đó. Tôi tưởng có thể nói chuyện với anh nhiều hơn trước khi tiếp anh ta.

Chúng tôi nghe tiếng bước chân đi nhanh nện đến cầu thang, rồi những tiếng gõ cửa khô khan. Lát sau, một người bước vào. Đó là một người trạc 30 tuổi, cao ráo, gọn ghẽ, đẹp trai, nhưng có cái dáng của anh sinh viên rụt rề

hơn là một người lịch lãm, Ben-nét bắt tay Holmes rồi nhìn tôi ngạc nhiên.

- Việc này rất tế nhị, ông Holmes, tôi phải dè dặt khi nói chuyện đó trước một người thứ ba.

- Ông khỏi lo. Bác sĩ Watson đây là hiện thân của sự dè dặt, và tôi cũng thú thật với ông rằng trong vụ này tôi thực sự cần một phụ tá.

- Tuỳ ông, ông Holmes, xin ông thông cảm cho tôi.

- Anh Watson, đây là ông Ben-nét, cộng tác viên kỹ thuật của vị giáo sư, sống cùng nhà đồng thời là vị hôn phu của con gái duy nhất của giáo sư Prết. Do đó, ta biết rằng giáo sư có thể tin vào lòng trung nghĩa và tận tụy của ông.

- Thưa ông Holmes, bác sĩ Watson biết tình hình chưa?

- Tôi chưa có thời giờ để trình bày.

- Như vậy tôi phải quay lại các dữ kiện cũ trước khi qua cái mới.

- Tôi làm chuyện đó cho - Holmes nói chen vào. Giáo sư Prết nổi tiếng khắp châu Âu. Ông dành hết thời giờ cho việc nghiên cứu. Ông không có bị tai tiếng gì! Ông góa vợ và có một cô gái tên là Ê-di. Ông có tính thực tế, năng nổ. Cho tới cách nay vài tháng, tình hình là như thế.

Sau đó thì cuộc đời của ông bước qua một bước ngoặt. Lúc ông 61 tuổi, ông hứa hôn với con gái của giáo sư Móc-phi, đồng nghiệp của ông tại ghế cơ thể học so sánh. Cô thiếu nữ A-líc vẹn toàn cả hai mặt thể chất và trí tuệ nên vị giáo sư của chúng ta có đủ lý do để chết mê chết mệt. Nhưng, gia đình không tán đồng.

- Chúng tôi thấy rằng sự đam mê này hơi lỗ bịch. Thân chủ của chúng tôi xen vào, nói rõ hơn.

- Rất đúng! Lỗ bịch và dị hợm!

Tuy nhiên giáo sư Prết giàu lắm, nên bố cô bé không phản đối đâu. Cô bé đương nhiên nhiều tham vọng. Cô ấy có vẻ thần nhiên về tuổi tác, bất chấp cái lập dị của vị giáo sư.

Vào thời gian này, một chuyện nhỏ đột ngột xảy ra, làm đảo lộn nếp sống đều đặn của vị giáo sư: Ông làm những điều trước đây ông chưa hề làm. Ông ra đi mà không nói đi đâu, vắng nhà 15 ngày, rồi quay về trong trạng thái mệt mỏi. Nhưng ngẫu nhiên thân chủ của chúng ta là ông Ben-nét đây, nhận được một bức thư của người bạn sinh viên tại thủ đô Pra-ha của Tiệp Khắc. Lá thư báo cho biết có thấy giáo sư Prết ở bên đó, nhưng không thể nói chuyện với nhau được. Nhờ vậy gia đình mới biết giáo sư đi Pra-ha.

Sau chuyến đi này, giáo sư thay đổi tính tình, ông trở nên thâm trầm, dè dặt. Gia đình có cảm giác rằng ông không còn là người cũ nữa. Ông đang sống dưới một bóng đen che lấp các đức tính cao đẹp của ông. Trí thông minh của ông vẫn nguyên vẹn, các bài giảng cơ thể học so sánh vẫn tuyệt hảo như cũ. Tuy nhiên có một cái gì rất mới, làm cho gia đình buồn lo và kinh ngạc. Con gái ông rất thân thiết với ông, đã nhiều lần cố gắng khôi phục cái thân tình cố cựu và đâm thủng cái mặt nạ bí mật này. Cả ông Ben-nét đây cũng đã hết sức cố gắng, nhưng đành chịu thua. Và giờ đây, tôi xin nhường lời cho ông Ben-nét để nói về mấy lá thư.

- Thưa bác sĩ Watson, giáo sư không hề giấu tôi điều gì. Con trai hoặc em trai chưa chắc được ông tín nhiệm bằng. Với tư cách là thư ký riêng, tôi được phép bóc ra và phân loại các thư tín và giấy tờ của ông. Vài ngày sau khi từ Pra-ha về, ông bảo tôi rằng một số thư có thể từ Luân

Đôn về, có đánh dấu chéo dưới con tem thì phải để riêng cho ông. Thực tế, có nhiều thư có đánh chéo, tuồng chữ của người gởi có vẻ là một người ít học. Tôi không biết ông ấy có trả lời những lá thư này hay không, vì các lá thư hồi âm không có qua tay tôi.

- Còn về cái hộp? - Holmes nói.

- Khi từ Pra-ha về, giáo sư có mang một cái hộp bằng gỗ. Đó là một điều quái đản theo lối Đức quốc. Ông để nó trong cái tủ dụng cụ. Một hôm trong lúc tìm cái mỏ vịt, tôi nâng cái hộp lên. Lạ lùng thay! Ông ấy bỗng nổi trận lôi đình và trách móc sự tò mò của tôi bằng các lời lẽ không được lịch sự. Tình huống này xảy ra lần đầu tiên với tôi, làm tôi đau khổ. Tôi cố giải thích rằng tôi chỉ đụng cái hộp hoàn toàn vì vô tình. Tuy vậy suốt đêm đó, ông nhìn tôi một cách thiếu thiện cảm và tôi thấy rõ ông nghi ngờ tôi một chuyện gì đó...

Ông Ben-nét rút từ trong túi ra một tập nhật ký và nói thêm:

- Chuyện này xảy ra vào ngày 2 tháng 7.

- Ông đúng là một nhân chứng tuyệt hảo. Có lẽ tôi cần đến các ngày tháng mà ông ghi - Holmes nói lớn.

- Kể từ khi tôi để ý đến những cái bất bình thường trong cách xử thế của ông thầy, tôi tự nhủ rằng tôi có nhiệm vụ nghiên cứu trường hợp của ông. Do đó tôi có thể xác định rằng cũng vào chính cái ngày 2-7 này mà con chó Roy tấn công ông khi ông rời văn phòng để ra hành lang. Màn này được tái diễn vào những ngày 11-7 và 20-7. Sau các cuộc tấn công này, chúng tôi phải nhốt Roy vào chuồng ngựa. Đó là một con thú mà chúng tôi thương, vì nó rất yêu mến chủ... Tuy nhiên tôi ngại việc lạm dụng sự nhẫn nại của hai ông.

Ông Ben-nét nói mấy tiếng sau với giọng trách móc, vì rõ ràng Holmes không chú ý nghe nữa. Mặt anh se lại, mắt nhìn lên trần nhà. Một lúc sau anh như tỉnh lại...

- Dị kỳ, rất dị kỳ - Anh thì thầm - Tôi chưa biết các chi tiết này, ông Ben-nét. Theo tôi thì chúng ta đã đến cái mấu chốt của nội vụ.

Khuôn mặt khả ái của thân chủ tôi sa sầm lại.

- Điều tôi sắp kể tiếp theo đã xảy ra vào đêm hôm kia, lúc 2 giờ sáng. Tôi nằm, nhưng không ngủ. Tôi nghe một tiếng động mạnh, dường như phát sinh từ hành lang...

- Vào ngày...? - Holmes hỏi.

Khách của chúng tôi không che giấu được sự bức dọc trước sự ngắt ngang này.

- Tôi đã nói là đêm hôm kia, tức là nhằm ngày 4-9.

Holmes cúi đầu cười.

- Ông hãy tiếp tục, - tôi thỉnh cầu.

- Ông thầy ngủ ở cuối hành lang. Do đó nếu muốn đi xuống cầu thang, thì phải đi ngang qua cửa phòng tôi. Thật là hải hùng, thưa ông Holmes! Hành lang tối đen, ngay giữa có một cửa sổ để lọt một ít ánh sáng. Nhờ đó, tôi thấy ai đang đi ở ngoài đó. Chính là ông. Ông đang bò, thưa ông Holmes, đang bò! Đúng ra là đi bằng tay và chân, cái đầu dong đưa giữa hai tay. Giáo sư ta di chuyển khá dễ dàng. Tôi điếng người, đứng trơ như phỗng đá khi ông tiến tới cửa phòng. Tôi chặn lại, hỏi xem để giúp đỡ. Ông đứng dậy ngay tức khắc, chửi vào mặt tôi rồi hối hả chạy xuống cầu thang. Tôi ngồi rình hơn một giờ, đến gần sáng mới về phòng.

- Nào, Watson, anh nghĩ sao về hiện tượng này? - Holmes hỏi tôi với dáng điệu của một nhà sinh lý học.

- Có lẽ là đau lưng. Theo kinh nghiệm của tôi thì sự đau lưng nặng có thể buộc mình phải bỏ khi đi chuyển nhưng không làm đổi tính khí của con bệnh.

- Giỏi đó, Watson! Anh luôn đưa chúng tôi trở về với thực tế. Nhưng chúng ta khó mà chấp nhận giả thiết đau lưng vì ông ta có thể đứng thẳng tức khắc mà.

- Ông vẫn khoẻ như trước giờ! - Ben-nét nói - Mấy lúc này lại khoẻ hơn trước nhiều lắm. Nhưng mà sự việc lại cụ thể ràng ràng đó! Cảnh sát chẳng giúp đỡ chúng tôi được gì. Chúng tôi vô cùng lo lắng, có cảm giác đang đi tới một tai hoạ. Nàng Ê-di đồng ý với chúng tôi rằng không thể khoan tay ngồi chờ.

- Quả là một việc quái đản. Anh nghĩ gì đó Watson?

- Về phương diện y khoa, tôi mong đây là bệnh tâm thần. Sự vận hành của não bộ bị xáo trộn bởi chuyện tình ái. Ông ta đi du lịch nước ngoài để chữa bệnh đó. Thư từ và cái hộp có thể liên quan tới một cuộc thương lượng riêng tư: thí dụ một sự vay mượn hay những cổ phiếu mà ông cất kỹ trong cái hộp.

- Còn con chó loại sói có thể không đồng ý với cuộc thương lượng nọ? Không đâu, Watson à! Có chuyện khác. Trong nhất thời, tôi chỉ có thể gợi ý rằng...

Không ai có thể biết Sherlock Holmes sẽ gợi ý cái gì, bởi vì lúc đó cửa mở và một thiếu nữ bước vào. Ông Ben-nét nhảy bổ tới, la to, giang hai tay về phía cô ta:

- Ê-di! Không gì hệ trọng chứ ?

- Em cảm thấy cần ở bên anh, ô, em sợ lắm, ở một mình đằng đó không được đâu.

- Ông Holmes, xin giới thiệu vị hôn thê của tôi.

- Hồi nãy giờ chúng ta mò mẫm đi tới kết luận đó, phải không Watson? - Holmes vừa nói vừa cười - Thưa cô,

tôi đoán rằng câu chuyện vừa xảy ra là một bước ngoặt mới mà cô muốn thông báo với chúng tôi?

Người khách nữ của chúng tôi tóc hoe, đẹp, thuộc mẫu người Anh quốc, mỉm cười với Holmes, rồi đến ngồi bên cạnh Ben-nét.

- Khi Ben-nét ra khỏi nhà, tôi biết ngay là anh ta tới đây, vì có nói sẽ nhờ đến ông. Thưa ông Holmes, ông có thể giúp đỡ người cha đáng thương của tôi không?

- Tôi hy vọng, thưa cô. Tuy nhiên, hiện giờ tôi vẫn còn lơ mơ. Cô có thể cho tôi một chút ánh sáng?

- Mỗi đêm qua thôi, suốt ngày tôi thấy ông kỳ cục lắm. Tôi chắc chắn rằng có những lúc ông ta chẳng nhớ gì về việc đã làm. Ông cụ sống trong một giấc mơ dị thường. Và hôm qua là một thí dụ. Không phải cha tôi ở cạnh tôi. Hình hài là ông ta đó, nhưng tâm hồn thì không phải là ông.

- Cô vui lòng cho biết điều gì đã xảy ra?

- Giữa đêm khuya, tôi bị đánh thức bởi tiếng chó sủa dữ dội. Tội nghiệp con Roy! Nó bị xích gần chuồng ngựa. Tôi cần nói thêm là tôi luôn luôn khoá cửa khi ngủ, vì chúng tôi sống trong sự sợ hãi liên tục. Phòng tôi ở lầu 2, tấm sáo trước cửa sổ của tôi được kéo lên. Bên ngoài trời sáng trắng. Trong lúc tôi nằm nhìn ánh trăng sáng, lắng nghe tiếng chó sủa thì tôi rất kinh ngạc khi thấy mặt cha tôi đang quan sát tôi. Tôi suýt chết vì ngạc nhiên và kinh hoàng. Ông cụ dán mặt vào khung kiếng. Ông giơ một tay lên như để đẩy cửa kiếng lên. Nếu cửa sổ mở ra, có thể tôi đã điên rồi. Không phải là một ảo giác đâu. Thú thật, tôi im lìm trong 20 giây để canh chừng cái đầu đó. Rồi nó biến mất, tôi không dám nhảy ra khỏi giường. Tôi ngồi trơ ra đó, lạnh cóng và run lập cập suốt đêm. Vào lúc

ăn sáng, tôi gặp lại ông cụ nét mặt lạnh lùng, dữ tợn làm như ông không biết chuyện đêm qua. Tôi cũng chẳng nói gì, kiểm soát đi Luân Đôn và chạy tới đây.

Holmes có vẻ ngạc nhiên một cách sâu xa.

- Thưa cô, cô có nói phòng cô ở lầu 2, ngoài vườn có cái thang dài không?

- Không có, thưa ông. Đó là khía cạnh giản dị của câu chuyện. Đầu có phương tiện sẵn để leo lên cửa sổ. Thế mà ông cụ lại có mặt ở cửa sổ!

- Chuyện này xảy ra ngày 5-9, đó là một điểm gây rắc rối - Holmes nói.

Thiếu nữ có vẻ ngạc nhiên. Ben-nét xen vào:

- Thưa ông, tôi đồng ý. Ông hay hỏi về các ngày tháng của biến cố, chúng quan trọng ra sao?

- Có thể quan trọng, hiện tôi còn thiếu nhiều yếu tố.

- Ông đang nghĩ tới mối tương quan giữa cơn điên và các giai đoạn của mặt trăng chẳng?

- Không, chắc chắn là không. Tôi nghĩ đến một chuyện khác hẳn. Ông vui lòng để lại cuốn nhật ký, vì tôi cần kiểm tra lại các ngày đó. Anh Watson, tôi nghĩ rằng kế hoạch hành động của chúng ta rõ ràng lắm rồi. Cô này đã cho tin rằng cha cô ít nhớ hoặc không nhớ gì cả vào những ngày đó. Do đó ta sẽ viếng ông ta như thể ông đã định hẹn với chúng ta vào cái ngày mà ông Ben-nét ghi chép. Chúng ta sẽ mở chiến dịch tấn công, sau khi tiếp xúc với ông ta.

- Tuyệt vời - Ông Ben-nét la lớn - Tuy nhiên tôi cũng cho hay trước rằng: Giáo sư có lúc phát cáu và hung bạo nữa.

Holmes cười:

- Có nhiều lý do vững chắc để chúng ta không nên chần chừ: những lý do hấp dẫn nếu giả thiết của tôi là

đúng. Ngày mai, thưa ông Ben-nét, ông sẽ gặp chúng tôi tại Camford. Nếu tôi chưa đăng trí, ở đó có một cái quán mang tên là "Chequers" bán rượu porto không đến nổi tệ, còn giường nệm thì sạch sẽ. Anh Watson, tôi nghĩ rằng mấy ngày tới chúng ta có thể sống ở những nơi kém dễ chịu hơn.

Sáng thứ hai chúng tôi lên đường đi đến thành phố có trường đại học nổi tiếng. Holmes chỉ nói công chuyện với tôi sau khi các va-li đã được đem vào khách sạn.

- Anh Watson, chúng ta có thể bắt chẹt ông giáo sư ngay trước giờ cơm. Ông ta phải dạy tới 11 giờ, sau đó mới về nhà.

- Ta ra mắt ông ấy với lý do gì?

Holmes nhìn vào cuốn sổ tay.

- Đầu óc ông ta lộn xộn rồi. Hôm nay là 26-8. Ta cứ nói đại rằng hôm nay là ngày ông ta có hẹn với ta. Chắc ông ấy không cãi gì đâu. Anh có đủ trang tráo để nói ầu như vậy không?

- Dù sao cũng phải cố gắng.

- Hoan hô Watson! Đó là phương châm của công ty mình. Người địa phương chắc chắn sẽ chỉ đúng nhà cho chúng ta.

Người địa phương đó là anh xà ích đánh xe đi qua các phân khoa đại học, quẹo vào một đại lộ mênh mông để đậu trước ngôi nhà xinh xắn, xung quanh có bồn cỏ xanh tươi. Khi xe ngựa ngừng, một cái đầu hoa râm xuất hiện tại cửa sổ mặt tiền, nhìn chúng tôi chòng chọc xuyên qua đôi mắt kiếng gọng đôi môi. Chúng tôi được đưa vào gặp nhà bác học. Con người đầy bí ẩn đang đứng trước mặt chúng tôi. Thoạt nhìn, dáng dấp và cử chỉ của ông không lộ một nét lập dị nào: con người cao ráo, uy nghiêm. Đôi

mắt có lẽ là điểm đặc sắc nhất: sắc bén, thông minh đến độ xảo quyệt.

Ông đọc các danh thiếp của chúng tôi.

- Xin mời hai ông ngồi! Tôi có thể giúp gì hai ông?

Holmes nở nụ cười.

- Chính đó là câu chuyện mà chúng tôi xin hỏi ông.

- Hỏi tôi, thưa ông?

- Có lẽ có sự lầm lẫn rồi! Qua một trung gian, tôi được biết giáo sư Prết thuộc đại học Camford cần đến các dịch vụ của tôi.

- Thật vậy sao? Không có đâu!

Tôi có cảm giác như một tia hung hăng đang nhen nhúm trong đôi mắt to xám của ông.

- Ông vui lòng cho biết tên, họ của người báo tin.

- Rất tiếc, thưa giáo sư, chuyện mật mà! Nếu có lầm lẫn, không sao cả. Tôi thành thật xin lỗi đã làm phiền giáo sư.

- Đâu có dễ dàng như thế được. Tôi cần hỏi cho cặn kẽ. Ông có một giấy viết tay, thư từ hoặc điện tín để làm bằng không?

- Không, thưa ông!

- Tôi đoán là ông không dám liều mạng nói rằng tôi đã mời ông!

- Tôi thích im lặng hơn - Holmes nói.

- Nhưng công việc đó đòi hỏi phải trả lời - Giáo sư Prết nói với một giọng chua cay - Nhưng, tôi vẫn có, không cần đến mấy ông.

Ông băng qua văn phòng và bấm chuông. Ông bạn Ben-nét xuất hiện.

- Vào đây, ông Ben-nét. Hai ông này từ Luân Đôn tới, có cảm giác rằng họ được mời đến. Thư từ của tôi đều

qua tay ông. Ông có mấy thư tôi gửi cho một người tên Sherlock Holmes không?

- Không, thưa ông - Ben-nét đỏ mặt trả lời.

- Dứt khoát chưa nào? - Giáo sư vừa nói vừa nhìn Holmes một cách thiếu thiện cảm - Giờ đây, ông...

Ông ưỡn ngực ra, xòe hai tay để lên bàn.

- ... Đối với tôi thì hình như hai ông đây ở trong một tình huống cần giải thích.

Holmes vươn vai.

- Một lần nữa, tôi xin lỗi đã quấy rầy ông một cách vô ích.

- Chưa được đâu, ông Holmes! - Ông già la to.

Diện mạo ông ta trở nên hung ác phi thường, tiếng nói vang vang như sấm sét. Ông đứng chặn ngang cửa, đưa hai nắm tay:

- Hai ông không thể ra khỏi nơi đây một cách dễ dàng như thế!

- Con thịnh nộ làm thay đổi hình dạng, đường nét của ông, làm ông mất hết lương tri. Tôi tưởng đâu sẽ phải ầu ẩu để thoát ra.

- Kính thưa giáo sư - Ông Ben-nét nói lớn - Xin nghĩ tới vị thế của giáo sư, kính xin giáo sư nghĩ tới sự tai tiếng của mình trong trường đại học! Ông Holmes là một nhân vật ai cũng biết tên. Giáo sư không thể thất lễ như vậy.

Miễn cưỡng, giáo sư tránh qua một bên cho chúng tôi đi qua. Sau đó, chúng tôi đi tìm sự êm ả ở ngoài đường phố.

- Hệ thống thần kinh của nhà bác học hơi xuêch xoạc - Holmes nói nhỏ - Đột kích như vậy là liều lĩnh thật, nhưng tôi cần có cuộc tiếp xúc cá nhân này. Hãy coi chừng, anh Watson! Hình như ông cụ đi theo chúng ta. Chắc chắn ông ấy phải đuổi theo...

Quả thật một ai đó chạy bịch bịch sau lưng chúng tôi. Nhưng may mắn không phải ông giáo sư, mà là người cộng tác viên của ông ta.

- Tôi rất tiếc, thưa ông Holmes! Tôi thành thật xin lỗi hai ông.

- Không sao cả, ông Ben-nét thân mến. Những cái lật vật như vậy xảy ra rất thường đối với nghề nghiệp của chúng tôi.

- Chưa bao giờ tôi thấy ông ấy ở trong tình trạng tương tự. Giờ đây thì ông đã hiểu tại sao con gái ông ta và tôi sợ cuống cuống. Nhưng tâm trí ông ta rất minh mẫn.

- Quá minh mẫn đi chứ! - Holmes nói - Tôi đã tính toán sai. Trí nhớ của ông ta minh mẫn hơn cả mức dự đoán của tôi. Nhân tiện, ông vui lòng chỉ cho chúng tôi cái cửa sổ của cô Ê-di.

Ông Ben-nét rẽ một con đường xuyên qua các bụi cây và chúng tôi thấy một mặt của ngôi nhà.

- Kia! Căn thứ nhì bên trái.

- Tôi không thể nào leo lên đó, cho dù có dây leo bên dưới và ống nước bên trên cung cấp một điểm tựa hay một chỗ để bắt vào.

- Chính tôi đây cũng phải trầy da tróc vẩy mới lên tới đó - Ông Ben-nét nói.

- Đương nhiên, đối với người bình thường, đó là một thành tích đầy nguy hiểm.

- Tôi còn muốn nói với ông một chuyện khác nữa, ông Holmes. Tôi có tên của người bạn ở Luân Đôn thường viết thư cho giáo sư. Sáng nay giáo sư có gởi cho ông ta một lá thư. Tôi có ghi lại cái địa chỉ của ông ta trên giấy thăm. Tôi đã làm một công việc bẩn thỉu, trong lúc được tin cây như bạn tri âm, nhưng biết làm sao bây giờ!

Holmes đọc tờ giấy mà Ben-nét đưa, rồi bỏ nó vào túi:

- Dorak? Tên gì lạ kỳ! Hay quá, đây là một cái khâu to tướng trong cái dây chuyền. Chiều mai chúng tôi về Luân Đôn, thưa ông Ben-nét. Lưu lại đây chả có ích lợi gì cả. Chúng tôi không thể bắt nhốt giáo sư được vì ông ta có phạm tội ác gì đâu và cũng không thể xích ông ta lại được, bởi vì bệnh điên của giáo sư chưa chứng minh được. Cho tới giờ phút này không thể dự trù một biện pháp nào cả.

- Nhưng không lẽ chúng ta bó tay.

- Hãy kiên nhẫn! Sự việc sẽ qua một bước ngoặt. Nếu tôi tính toán không lầm, thì ngày thứ ba tới, giáo sư sẽ lên cơn. Ngày đó, chúng tôi sẽ có mặt tại Camford. Ngồi ở đây chờ đợi thì không thoải mái chút nào, ngoài ra tôi đề nghị cô Ê-di nên nán lại ở Luân Đôn thêm một thời gian nữa.

- Được.

- Tóm lại cô ấy phải nán lại Luân Đôn cho đến khi được bảo đảm rằng mọi hiểm nguy đã tan biến. Từ đây tới đó, ông chớ có chọc ông ta giận. Ông ấy mà vui, mọi sự sẽ êm xuôi.

- Ông kia! - Ben-nét nói nhỏ.

Xuyên qua các nhánh cây, chúng tôi thấy rõ cái dáng cao dong dỏng đứng trước cửa chính, nhìn tứ phương. Ông nghiêng người ra phía trước, hai tay vung vẩy, đầu quay trái rồi quay phải. Viên thư ký vội vã chuồn, vượt các bụi rậm để về với giáo sư. Hai người cùng nhau trở vào nhà, nói chuyện huyên thuyên và hăng say.

- Tôi đoán rằng ông cụ đang cộng hai với hai - Holmes nói với tôi trên đường về quán trọ - Ông ta tỏ ra có một não bộ thuận lý đặc biệt. Đành rằng ông hung dữ

nhưng ở vị trí của ông, ông có đủ lý do để nổi điên. Ông ta thấy có thám tử theo dõi và chắc chắn nghi ngờ con gái và con rể tương lai đã báo động. Ông bạn Ben-nét của chúng ta sẽ phải trải qua những giờ phút sóng gió.

Holmes dừng chân tại bưu điện để đánh một bức điện tín. Ngay tối hôm đó chúng tôi nhận được hồi âm. Anh cho tôi xem: "Tôi đi tới con đường Commercial Road và đã thấy Dorak rồi. Người dễ thương, gốc Tiệp Khắc. Sở hữu một cửa hàng lớn. Mercier".

- Anh chưa biết Mercier - Holmes giải thích cho tôi - Tôi mới tuyển. Anh ta sẽ lo công việc thường ngày. Chúng ta cần biết về người mà vị giáo sư liên lạc thư tín. Quốc tịch của người này làm tôi nhớ lại chuyến đi Pra-ha của giáo sư.

- Cảm ơn Thượng đế - Tôi nói - Mãi tới nay mới gặp cái màn này khớp với cái kia. Cho tới giờ phút này, chúng ta đứng trước một loạt dữ kiện không giải thích được và không có liên quan gì với nhau. Thí dụ có cái tương quan gì giữa một con chó dữ và một sự lưu ngụ tại Pra-ha hoặc giữa hai dữ kiện này với một người mà vào một đêm nào đó, sẽ di chuyển bằng bốn chân.

Holmes vừa xua tay, vừa cười. Chúng tôi đang ngồi tại bộ xa-lông nhỏ của một khách sạn xưa, trước một chai rượu porto.

- Nào, để khởi sự, chúng ta lấy mấy ngày ra nghiên cứu cho vui - Holmes nói rồi chụm các ngón tay lại, lấy dáng điệu của một thầy giáo làng đang lên lớp - Cuốn nhật ký của chàng thanh niên cho ta thấy rằng các xáo trộn bùng nổ trước tiên vào ngày 2-7 rồi cứ tái diễn 9 ngày một lần, trừ một biệt lệ. Cái cơn kể chót là 26-8, còn cơn chót là ngày 3-9 và sắp tới sẽ là ngày 12-9?

- Tôi đồng ý.

- Chúng ta đưa ra giả thiết tạm như sau:

Cứ chín ngày, ông ta uống một liều thuốc mạnh, có hiệu quả thoảng qua nhưng cực kỳ độc hại. Tính khí ông già đương nhiên chịu ảnh hưởng của chất độc được này. Ông có thói quen này lúc ở Pra-ha và hiện nay thì qua trung gian của một người ông ta vẫn được cung cấp thuốc. Mạch lạc chưa, Watson?

- Còn con chó, còn cái đầu tại cửa sổ, còn sự di chuyển bằng bốn chân ở ngoài hành lang?

- Chúng ta đã có một khởi điểm. Còn từ đây tới thứ ba tuần sau, vào ngày 12-9, tôi không hy vọng được cái gì mới. Trong khi chờ đợi, chúng ta chỉ có mỗi một việc làm là giữ mối liên lạc với bạn Ben-nét và tận hưởng những niềm vui nhỏ tại thành phố đáng yêu này.

Sáng hôm sau, Ben-nét trốn ra để cho tin mới. Đúng như Holmes dự đoán, anh ta phải trải qua những giây phút khá nhức đầu. Tuy không trực tiếp cáo buộc về việc chúng tôi đột nhập vào nhà, nhưng ông giáo sư nói năng với anh bằng một ngôn ngữ cực kỳ thô bạo và nghi ngờ anh về các biến cố đã xảy ra.

Tuy nhiên, sáng nay ông trở lại bình thường, vẫn lên lớp một cách tuyệt hảo như thường lệ.

- Trừ những cơn khủng hoảng kỳ cục - Ben-nét nói - Tôi thấy ông dạt dào sinh khí hơn bao giờ hết, và não bộ của ông vận hành tuyệt hảo. Tuy nhiên ông không còn là người cũ, người mà chúng tôi quen thuộc.

- Theo tôi, không có chi phải sợ trong vòng một tuần - Holmes đáp - Tôi có nhiều việc khác nữa. Còn bác sĩ Watson cũng có một số bệnh nhân đang chờ. Ta dành

phải hẹn nhau vào thứ ba tới, tại quán này. Trước khi tạm biệt nhau, tôi hy vọng sẽ có khả năng giải thích hoặc đánh tan các ưu tư làm cho gia đình ông điều đứng. Từ đây tới đó, nhớ liên lạc với chúng tôi bằng thư. Một ngày sau đó, tôi không gặp lại Holmes nữa. Nhưng tới thứ hai, tôi nhận một điện văn ngắn, bảo tôi đến vào ngày hôm sau. Trong lúc tàu lặn bánh về hướng Camford, Holmes báo cho tôi biết rằng không có biến cố mới xảy ra. Sự yên ổn ngự trị trong gia đình, vì giáo sư Prêt đã xử thế hoàn toàn bình thường. Khi gặp lại chúng tôi tại khách sạn vào tối hôm đó, Ben-nét nói:

- Hôm nay ông có nhận từ Luân Đôn một gói nhỏ và một cái thư có dấu chéo dưới con tem. Ông không đựng tới. Ngoài ra, không còn gì khác để báo cáo.

- Bấy nhiêu có thể là đủ rồi - Holmes thì thầm với một nụ cười ảm đạm - Anh Ben-nét, tôi tin rằng chúng ta sẽ đi tới kết luận này ngay đêm nay. Nếu các suy đoán của tôi mà đúng, thì vụ này đã chín mùi rồi. Từ giờ cho tới đó, ta phải liên tục cảnh giác. Nếu nghe ông bò ngang cửa phòng thì anh làm lơ đi, chỉ kín đáo theo dõi. Bác sĩ Watson và tôi chắc chắn quanh quẩn đâu đó. Nhân tiện cho tôi biết ai giữ chìa khoá của cái hộp nhỏ?

- Giáo sư móc nó vào dây chuyền đồng hồ.

- Vậy chúng ta phải bắt đầu nghiên cứu về hướng đó. Kẹt quá thì bẻ ổ khoá. Trong nhà còn người đàn ông nào khác có đủ sức khoẻ không?

- Người xà ích.

- Ông ta ngủ ở chỗ nào?

- Trong chuồng ngựa.

- Có lẽ chúng ta cần tới ông ta. Hiện giờ chúng ta không thể làm gì hơn trước khi sự việc đi vào ngõ rẽ! Tạm

biệt. Tuy nhiên, tôi tiên đoán chúng ta sẽ gặp nhau trở lại trước khi trời sáng.

Gần nửa đêm, chúng tôi rình ngoài các bụi rậm, trước cổng nhà của giáo sư. Đêm đẹp, nhưng lạnh, gió thổi, mây bay mau trên trời và thỉnh thoảng che khuất mặt trăng lưỡi liềm.

Nếu không vì tò mò và nóng lòng muốn chứng kiến phút chót của cái chuỗi dữ kiện quái dị thì cái phiên gác của chúng tôi sẽ chán ngắt.

- Hễ giả thiết về chu kỳ chín ngày mà đúng - Holmes nói - Thì chắc chắn đêm nay chúng ta thấy ông giáo sư lên cơn. Các triệu chứng tỏ lộ sau khi từ Pra-ha về. Ông bí mật liên lạc thư từ với một thương gia tên Dorak, đặt trụ sở tại Luân Đôn và là đại diện thương mại cho ai đó tại Pra-ha. Ông ta có nhận từ thằng cha này một gói hàng vào hôm nay. Tất cả mấy chuyện này đều ăn khớp với nhau. Chúng ta không biết ông ta uống cái gì. Tại sao lại uống những thuốc gỏi từ Pra-ha tới! Ông ta uống theo sự hướng dẫn chính xác, 9 ngày một lần. Đây là điểm đầu tiên mà tôi để ý. Triệu chứng dễ thấy lắm, anh có để ý các cái khớp ngón tay của ông ta không?

- Không.

- Dạ dày và chai chưa từng thấy. Tiếp đến các cổ tay áo sơ mi, đầu gối quần dài và đôi giày.

Holmes ngừng lại, vỗ trán.

- Ô! Anh Watson! Cái giả thiết của tôi khó tin nhưng chắc chắn nó đúng. Tất cả các dữ kiện đều chĩa về hướng này. Vậy mà ta đâu có thấy các mối liên hệ nào giữa các dữ kiện này! Mấy cái khớp này... đều không được lưu ý đúng mức! Còn con chó! Còn đám dây leo! Đến lúc phải núp rồi! Coi chừng, Watson! Ông ta kìa! Mau lên!

Cửa chính mở từ từ. Dáng cao dong dỏng của ông giáo sư nổi bật. Ông ta mặc áo ngủ, và đứng thẳng, hơi nghiêng người về phía trước, hai tay đang đưa.

Giáo sư xuống sân. Lúc đó, một đột biến xảy đến. Ông ta khom người xuống, bắt đầu di chuyển bằng tay và chân, thỉnh thoảng nhảy nhót. Ông ta đi bằng bốn chân qua mặt tiền nhà rồi quẹo vào góc thì ông ta biến mất. Ben-nét lên ra khỏi nhà, rón rén theo sau.

- Tới đây, Watson! - Holmes gọi nhỏ.

Chúng tôi hồi hải bằng qua bụi cây, đến một địa điểm có thể quan sát phía hông nhà được trăng lưỡi liềm chiếu sáng. Rõ ràng, ông giáo sư đang co ro dưới chân bức tường đầy dây leo. Rồi, nhanh nhẹn lạ thường, ông bắt đầu níu nhánh này, chuyển nhánh khác, chân thì chắc, tay bám chặt, hình như muốn thích thú tài leo chỗ không có mục đích cụ thể nào. Áo ngủ tung bay phất phới hai bên như một con dơi khổng lồ. Ông vẽ một vết đen vuông trên tường. Lát sau như chán trò chơi này, ông chuyển xuống, lại ngồi bệt xuống đất. Rồi lại đi như thú bốn chân đến chuồng ngựa. Con chó Roy chạy ra khỏi chuồng, sủa dữ dội. Nó kéo căng dây xích, lồng lộn như điên. Ông giáo sư ngồi ngay gần kê, nhưng ngoài tầm sợi dây xích, chọc ghẹo chó với trăm nghìn cách. Ông hất cát hoặc nhặt sỏi tung vào mắt chó, lại lấy gậy chọc, đưa ngay dưới mõm chó. Ông cố chọc cho chó tức giận cực độ. Chưa bao giờ chúng tôi chứng kiến một cảnh dị thường như thế. Người càng nặn ra những đòn tàn ác để chọc ghẹo, chó càng điên tiết sủa vang, vùng vẫy bức xích. Rồi thỉnh thoảng hình ảnh cảnh nổ bùng. Dây buộc cổ tuột ra. Chó nhảy đến. Người và chó cùng nhau lăn lộn: chó gào rống, người la hét. Chó cắn vào cổ người, ông giáo sư ngất xỉu trước khi chúng tôi

chạy đến. Nếu Ben-nét không chạy tới kịp, ra oai với con chó thì chính chúng tôi cũng lâm nguy luôn. Sự lao xao làm cho anh xà ích ngủ ở trên chuồng ngựa thức giấc, chạy ra với nét mặt còn ngái ngủ và kinh hoàng.

Con chó lại bị xích. Chúng tôi đưa ông giáo sư về phòng. Ben-nét có học về y, giúp tôi băng cuống họng bị thương. Sau nửa giờ tìm đủ mọi cách, chúng tôi cầm được vết thương nguy hiểm. Tôi chích một mũi moóc-phin làm cho ông ta ngủ mê man. Tôi đề nghị mời một y sĩ chuyên môn nhưng Ben-nét phản đối vì không muốn chuyện xấu xa này bung ra ngoài, có hại cho thanh danh ông giáo sư và cho cô con gái.

- Đúng vậy! - Holmes - Chúng ta sẽ ngăn cản mọi sự tái diễn. Anh Ben-nét vui lòng giao cho tôi chiếc chìa khóa ở dây đồng hồ. Chúng ta đi xem cái hộp bí mật, còn anh xà ích thì hãy ở cạnh người bệnh.

Trong hộp không có gì nhiều: một chai nhỏ rỗng, một chai khác còn gần đầy, một ống kim chích, nhiều bức thư chữ viết lí nhí của một người ngoại quốc mà các phong bì đều có dấu chéo. Tất cả đều xuất xứ từ Commercial Road và ký tên là "A. Dorak". Chúng chứa hoặc những biên nhận hoặc báo tin một chai thuốc mới gửi đến. Có một bao bì với chữ viết của một người có học hơn và mang bưu ấn của Pra-ha trên một con tem của nước Áo.

- Đây là giải đáp của bài toán - Holmes la lớn, rồi đọc to lên.

"Thưa đồng nghiệp kính mến,

"Kể từ ngày được ông chiếu cố, thăm viếng, tôi suy nghĩ nhiều về trường hợp của ông. Vì ông quá lo lắng nên tôi phải chữa trị cho ông, nhưng ông phải thận trọng, vì

các kết quả mà tôi đạt được, cho thấy có kèm theo những nguy hiểm.

Nếu sử dụng loại xê-rum của vượn - người, thì ông được an toàn hơn. Nhưng tôi thích sử dụng loại xê-rum của con vượn Langur. Loại vượn này chuyên bò và leo, còn vượn-người thì đi thẳng như người. Tôi yêu cầu ông thận trọng tôi đã để bài thuốc khỏi bị tiết lộ. Tôi còn một thân chủ khác ở Anh. Dorak là đại diện của tôi, phụ trách lo thuốc cho cả hai ông.

Ông nên báo cáo hàng tuần cho tôi biết.

Thân trọng kính chào

H. Lowenstein

Sau khi nghe đọc thư xong, tôi giảng giải cho Holmes và Ben-nét biết.

- Lowenstein! Cái tên này làm tôi nhớ lại một bài báo kể chuyện một nhà bác học vô danh đã tìm ra thuốc trường sinh bất tử. Lowenstein của Pra-ha! Lowenstein với xê-rum trường sinh đã bị đại học y khoa cấm vì ông không tiết lộ nguồn gốc của xê-rum.

Ben-nét lấy ra một cuốn động vật học, rồi đọc.

- Langur, giống khỉ to, đầu đen, sống trên các triền núi Hy-mã-lạp-sơn, là loài khỉ leo trèo, to con nhất và giống con người nhất. Ông Holmes, nhờ ông mà chúng tôi phăng lên ngọn ngành của tệ trạng.

- Ngọn ngành thực sự là câu chuyện chồng già vợ trẻ. Ông giáo sư lo sợ cuộc tình duyên sẽ sớm đổ vỡ nếu ông "không còn trẻ". Không ngờ vì muốn trèo cao mà ông rủi ro tụt xuống thấp hơn.

Holmes nắm nghĩa cái lọ cầm trên tay và khám nghiệm chất lỏng trong trẻo ở bên trong.

- Khi tôi viết xong cái thư qui trách nhiệm cho Lowenstein về tội lưu hành chất độc thì chúng ta sẽ không còn bức bối nữa. Theo tôi thì chả còn gì để nói thêm, ông Ben-nét à! Con chó nhờ cái khứu giác nhạy bén của nó nên nó cảm nhận sự thay đổi nhanh hơn anh nhiều. Chính con khỉ, con khỉ thích leo trèo, bị Roy tấn công, chứ không phải ông giáo sư. Còn việc ông giáo sư nhìn vào phòng con gái là hoàn toàn ngẫu nhiên.

Anh Watson! Chút nữa có chuyến xe lửa đi Luân Đôn, tôi đề nghị chúng ta đi uống trà trước khi lên tàu.